

Seat No. _____

HB-16080002040301

M. Com. (Sem. IV) (CBCS) (W.E.F. 2016)

Examination

April - 2023

Advanced Cost and Management Accounting

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours / Total Marks : 70

- 1 સુપ્રિયા લિ.માં ત્રણ વિભાગ છે X, Y અને Z. આ ત્રણે વિભાગો પોતાનો અહેવાલ મિલના મેનેજરને આપે છે. મિલ મેનેજર જે મુખ્ય ઈજનેર સાથે તેઓનો અહેવાલ તકનીકી ડિરેક્ટરને આપે છે. સેલ્સ મેનેજર તેમજ વિજ્ઞાપન મેનેજર જે પોતાનો અહેવાલ માર્કેટિંગ ડિરેક્ટરને અને માર્કેટિંગ ડિરેક્ટર તકનીકી ડિરેક્ટર સાથે મળીને તેમનો અહેવાલ મેનેજિંગ ડિરેક્ટરને આપે છે. કંપનીના ચોપડામાંથી નીચેની માહિતી મળે છે. આ માહિતીનો ઉપયોગ કરી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, માર્કેટિંગ ડિરેક્ટર, તકનીકી ડિરેક્ટર તેમજ મિલ મેનેજર માટે જવાબદારીલક્ષી હિસાબી અહેવાલ તૈયાર કરો.

વિગત	અંદાજિત ખર્ચો ₹	વિચલન ₹
મુસાફરી ખર્ચ	80,000	4,000 (A)
વિજ્ઞાપન વિભાગના પગાર અને વહીવટી ખર્ચ	2,40,000	20,000 (A)
વેચાણ કમિશન	5,00,000	20,000 F
મજૂરી - વિભાગ X	16,00,000	80,000 (A)
મજૂરી - વિભાગ Y	12,00,000	40,000 (A)
વિભાગ Xનો માલસામાન	56,00,000	2,40,000 (A)
વિભાગ Zનો માલસામાન	14,00,000	1,20,000 F
જાળવણી વિભાગ	4,00,000	20,000 F
મજૂરી - વિભાગ Z	10,00,000	24,000 (A)
જાળવણી વિભાગની મજૂરી સેવા ખર્ચ	5,20,000	10,000 F
- વિભાગ X	3,00,000	30,000 (A)
- વિભાગ Y	4,00,000	20,000 F
- વિભાગ Z	6,00,000	1,00,000 (A)
- જાળવણી વિભાગ	1,00,000	20,000 (A)
વિભાગ Yનો માલસામાન	2,00,000	10,000 (A)

વેચાણ વિભાગનો પગાર અને વહીવટી ખર્ચ	2,00,000	10,000 F
જાહેરાત ખર્ચ	4,00,000	4,000 F
તકનીકી ડિરેક્ટરનો પગાર અને વહીવટી ખર્ચ	3,50,000	50,000 (A)
માર્કેટિંગ ડિરેક્ટરનો પગાર અને વહીવટી ખર્ચ	4,00,000	20,000 F
મેનેજિંગ ડિરેક્ટરનો પગાર	5,00,000	40,000 (A)
મિલ મેનેજરનો પગાર	2,00,000	10,000 (A)
વેચાણ	2,00,00,000	24,00,000 (A)

અથવા

- 1 સાહસ મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની લિ.ના ઉત્પાદન વિભાગે મે, 2022ના મહિનાની નીચે પ્રમાણેની માહિતી તૈયાર કરી છે :

વિગત	અંદાજિત રકમ ₹	ખરેખર રકમ ₹
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	2,00,000	2,55,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	1,25,000	1,62,500
સમારકામ ખર્ચ (₹ 50,000 સ્થિર)	1,00,000	1,10,000
નિરીક્ષણ ખર્ચ (સ્થિર)	50,000	55,000
વપરાશ સ્ટોર (ચલિત)	37,500	47,500
કારખાનાનું ભાડું (સ્થિર)	25,000	25,000
ઘસારો (સ્થિર)	50,000	50,000
સાધનો (ચલિત)	12,500	15,000
વીજળી અને બળતણ (ચલિત)	75,000	90,000
વહીવટી ખર્ચ (સ્થિર)	1,25,000	1,32,000

વિભાગ પાસે 30 સરખા મશીન છે. મે, 2022 દરમિયાન, વિભાગનું અંદાજિત તેમજ ખરેખર ઉત્પાદન અનુક્રમે 5,000 અને 6,250 એકમોનું છે. તેમ છતાં પણ જો વિભાગ બંધ કરવામાં આવે અને ઉત્પાદન માટે બહારથી મશીનની સેવા લેવામાં આવે તો તેના માટે આવા જ મશીન માટે સેવા ભાડું એકમદીઠ ₹ 145 રહેશે.

- (1) ઉપરોક્ત માહિતી પરથી પડતર કેન્દ્ર, નફા કેન્દ્ર અને જવાબદારી કેન્દ્રનો અહેવાલ તૈયાર કરો.
- (2) કુલ અંદાજિત એકમદીઠ ઉત્પાદન ખર્ચ જે ભાડા સેવા ખર્ચ કરતાં વધુ દેખાય છે, તો વિભાગને બંધ કરી અને ભાડાની સેવાની સંભાવનાને ધ્યાનમાં રાખવાની જરૂર છે. જો જૂન મહિનામાં અંદાજિત ઉત્પાદન વધારી ન શકાય અને એટલો જ માલ રાખવામાં આવે તો વિભાગ ચાલુ રાખવા માટે ઉત્પાદન કરવા પડતાં જથ્થાની ગણતરી કરો.

2 સુહાસ પ્રાઈવેટ લિ. એક ઉત્પાદન પ્રક્રિયા ચલાવે છે અને નીચે દર્શાવેલ માહિતી 20 ડિસેમ્બર મહિના 2022ની પ્રક્રિયા-2ની છે.

- (1) પ્રક્રિયા-2ના ચાલુ કામનો શરૂનો સ્ટોક 800 એકમો કુલ લાગત ₹ 30,000
(2) પૂર્ણતાની કક્ષા

વિગત	શરૂનો સ્ટોક	ભંગાર	અર્ધ તૈયાર માલ
માલસામાન	100%	100%	100%
મજૂરી	60%	80%	70%
પરોક્ષ ખર્ચા	60%	80%	70%

- (3) પ્રક્રિયા-1માંથી દાખલ કરેલ 9,200 એકમો કુલ લાગત ₹ 2,60,000
(4) પ્રક્રિયા-2ની પ્રત્યક્ષ મજૂરી ₹ 1,25,550
(5) પ્રક્રિયા-2ના પરોક્ષ ખર્ચા ₹ 41,850
(6) ભંગારના 1200 એકમો અને એકમદીઠ ભંગાર કિંમત ₹ 10
(7) પ્રક્રિયા-2ના અંતે રહેલ અર્ધ તૈયાર એકમો 900
(8) પ્રક્રિયાના અંતે તૈયાર થયેલ માલ જેને પછીની પ્રક્રિયામાં દાખલ કરવામાં આવેલ એકમો 7900 (FIFO પદ્ધતિ વાપરો)
(9) સામાન્ય બગાડ દાખલ કરેલ એકમોના 8% છે.

જરૂરી ગણતરી સાથે :

- (a) પૂર્ણ એકમો દર્શાવતું પત્રક
(b) એકમદીઠ પડતર પત્રક
(c) મૂલ્યાંકન પત્રક
(d) પ્રક્રિયા- 2નું ખાતું તૈયાર કરો.

અથવા

2 નીચે દર્શાવેલ માહિતી 'રમન મેન્યુફેક્ચરિંગ લિ.'ની પ્રક્રિયા-IIની જુલાઈ, 2022 20 મહિનાની છે :

- (1) પ્રક્રિયા-IIનો શરૂઆતનો અર્ધ તૈયાર માલ 700 એકમો ₹ 9,500
(2) પ્રક્રિયા-Iમાંથી દાખલ કરેલા 20,300 એકમો ₹ 1,38,100
(3) પ્રક્રિયા-IIIમાં ફેરબદલ કરેલા એકમો 19,300
(4) પ્રક્રિયા-IIનો આખર સ્ટોક 1000 એકમો
(5) પ્રક્રિયા દરમિયાન ભંગારના એકમો 700
(6) પ્રક્રિયા-IIના ખર્ચની વિગતો :

- (a) માલસામાન ₹ 76,560
(b) મજૂરી ₹ 38,160
(c) પરોક્ષ ખર્ચ..... ₹ 19,080

(7) પૂર્ણતાની કક્ષા

વિગત	શરૂનો સ્ટોક	આખરનો સ્ટોક	ભંગાર
માલસામાન	80%	70%	100%
મજૂરી	60%	50%	60%
પરોક્ષ ખર્ચ	60%	50%	60%

(8) પ્રક્રિયા દરમિયાન સામાન્ય બગાડ 5% અને એકમદીઠ ભંગાર કિંમત ₹ 3 છે.

જરૂરી ગણતરી સાથે :

- પૂર્ણ એકમો દર્શાવતું પત્રક
- એકમદીઠ પડતર પત્રક
- મૂલ્યાંકન પત્રક
- પ્રક્રિયા-IIનું ખાતું તૈયાર કરો.

3 XYZ પ્રોડક્ટ્સ લિ.ને એક્સરપ્તી સાઈઝના 2,00,000 મશીન સ્કૂ પૂરા પાડવાની ઓફર મળેલ છે. જેના માટે તેની પાસે ઉત્પાદન ક્ષમતા છે, પરંતુ જો આ ઓફર લેવામાં આવે તો વધારાનું ₹ 75,000નું મૂડીરોકાણ તેમજ વેચાણ પડતરના 25% જેટલું કાર્યકારી મૂડીમાં રોકાણની જરૂર પડશે. અંદાજિત પડતરની માહિતી નીચે મુજબ છે :

- કાચો માલસામાન 1,15,000 કિલો અને કિલોદીઠ ₹ 4.50
- પ્રત્યક્ષ મજૂરી માટે કામદાર કલાકો 18,000 જેમાંથી 2,000 કલાકો ઓવરટાઈમના છે, જેના માટે મજૂરી બે ગણી ચૂકવવામાં આવે છે.
- કલાકદીઠ મજૂરી ₹ 5
- કલાકદીઠ કારખાના ખર્ચ ₹ 5.25
- વહીવટી ખર્ચ ₹ 12,000
- વેચાણ વિતરણ ખર્ચ ₹ 30,000
- ઉત્પાદન પ્રક્રિયાના અંતે ₹ 3,000નો ભંગાર વધે છે.

આપેલ માહિતીના આધારે પડતર અને વેચાણ દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો. આ સાથે કંપની જો રોકાયેલ મૂડી પર 25% નફો કરવા માગતી હોય તો કેટલી વેચાણ કિંમત નક્કી કરશે તેની ગણતરી કરો.

અથવા

3 સંગ્રામ લિ. હાલમાં પોતાની 80% ક્ષમતાએ કાર્યરત છે અને બધું ઉત્પાદન વિશ્રામ લિ.ને પૂરું પાડે છે. સંગ્રામ લિ. આ ઉત્પાદન 20% વેચાણ પર નફા સાથે ₹ 8,00,000માં પૂરું પાડે છે. એકમ દીઠ પ્રત્યક્ષ પડતર સ્થિર છે. જ્યારે અંદાજિત પરોક્ષ ખર્ચની વિગત નીચે મુજબ છે :

વિગત	80% ક્ષમતા 32,000 એકમો	90% ક્ષમતા 36,000 એકમો	100% ક્ષમતા 40,000 એકમો
ચલિત ખર્ચ	1,60,000	1,80,000	2,00,000
અર્ધ ચલિત ખર્ચ	80,000	85,000	90,000
સ્થિર ખર્ચ	1,60,000	1,60,000	1,60,000

સંગ્રામ લિ.ને હાલના ઉત્પાદનના 20% જેટલો નિકાસનો ઓર્ડર મળે છે. આ માટે વધારાનો પેકિંગ ખર્ચ ₹ 2,000 થશે. આપેલ માહિતી પરથી નિકાસ ઓર્ડર માટેની કિંમત એવી રીતે નક્કી કરો જેથી નિકાસ કિંમત પર 10% નફો મળે.

- 4 ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈપણ ત્રણ) 15
- (1) પડતર ઓડિટ અને સંચાલકીય ઓડિટ વચ્ચેનો તફાવત
 - (2) પડતર સંચાલનના ચાર આધાર સ્તંભો
 - (3) મજૂર અને માલસામાન ઉત્પાદકતા
 - (4) ઉત્પાદકતા ઓડિટિંગ.

ENGLISH VERSION

- 1 Supriya Ltd. has three departments X, Y and Z. They give their reports to Factory Manager. Factory Manager with Chief Engineer gives their report to Technical Director. Sales Manager and Advertising Manager who gives their reports to Marketing Director and Marketing Director with Technical Director give their reports to Managing Director. From the books of accounts of this factory found following information. Use this information and prepare Responsibility Accounting Reports for the Managing Director, Marketing Director, Technical Director and Factory Manager. 20

Particulars	Budgeted Expenses in ₹	Variance in ₹
Traveling Expense	80,000	4,000 (A)
Salary and Admin. Expenses of Advertise Department	2,40,000	20,000 (A)
Sales Commission	5,00,000	20,000 F
Wages - Dept. X	16,00,000	80,000 (A)
Wages - Dept. Y	12,00,000	40,000 (A)
Materials of Dept. X	56,00,000	2,40,000 (A)
Materials of Dept. Z	14,00,000	1,20,000 F
Stores Dept.	4,00,000	20,000 F
Wages Dept. Z	10,00,000	24,000 (A)
Wages of Stores Dept.	5,20,000	10,000 F
Service Expenses Dept. :		
- Dept. X	3,00,000	30,000 (A)
- Dept. Y	4,00,000	20,000 F
- Dept. Z	6,00,000	1,00,000 (A)
- Store Dept.	1,00,000	20,000 (A)
Materials of Dept. Y	2,00,000	10,000 (A)
Salary and Admin Expenses of Sales Dept.	2,00,000	10,000 F
Advertisement Expenses	4,00,000	4,000 F
Salary and Admin. Expneses of Technical Director	3,50,000	50,000 (A)

Salary and Admin. Expenses of Marketing Director	4,00,000	20,000 F
Salary of Managing Director	5,00,000	40,000 (A)
Salary of Factory Manager	2,00,000	10,000 (A)
Sales	2,00,00,000	24,00,000 (A)

OR

- 1 A production department of Sahas Manufacturing Co. Ltd. has furnished following data for the month of may, 2022. 20

Particulars	Budgeted Amt. in ₹	Actual Amt. in ₹
Direct Material	2,00,000	2,55,000
Direct Wages	1,25,000	1,62,500
Repairs & Maintenance (₹ 50,000 Fixed)	1,00,000	1,10,000
Supervision (Fixed)	50,000	55,000
Consumable Stores (Variable)	37,500	47,500
Factory Rent (Fixed)	25,000	25,000
Depreciation (Fixed)	50,000	50,000
Tools (Variables)	12,500	15,000
Power and Fuel (Variable)	75,000	90,000
Administration (Fixed)	1,25,000	1,32,000

The department has 30 identical machines. During May 2022, budgeted and actual production of the department is 5000 and 6250 units respectively. However, if the department was closed and the machine production services were hired from outside, the cost of hiring service of similar machines would be ₹ 145 per unit.

- (1) Based on the above information prepare the reports for Cost centre, Profit centre and Responsibility centre.
 - (2) Since the total budgeted cost of production per unit is greater than the cost of hired services, the possibility of closing down the department and use of hired services should be explored. If the budgeted production cannot be increased in June and will hold same goods for June, calculate the volume of output required to be produced to carry on business.
- 2 Suhas Pvt. Ltd. runs a manufacturing process and following details are for the Process-2 during the month of December 2022. 20

- (1) Opening stock of WIP of Process-2 - 800 units and Total cost is ₹ 30,000.

- (2) Degree of Completion

Particulars	Opening Stock	Scrap	Incomplete
Material	100%	100%	100%
Labour	60%	80%	70%
Overhead	60%	80%	70%

- (3) 9200 units introduced in process from process-1 at total cost of ₹ 2,60,000.
- (4) Direct wages of Process - 2 is ₹ 1,25,550.
- (5) Overhead of Process - 2 are ₹ 41,850.
- (6) Scraped units 1200 and the scrap value per unit is ₹ 10.
- (7) Incomplete units at the end of the process - 2 is 900.
- (8) Production of finished goods at the end of the process transfer to the next process (use FIFO method) is 7900.
- (9) Normal wastage 8% of total units introduced.

With all the necessary calculations prepare:

- (a) Statement showing Equivalent Units
- (b) Statement showing Cost Per Unit
- (c) Statement showing Evaluation
- (d) Process - 2 Account.

OR

2 Following are the details of process-II of 'Raman Manufacturing Ltd.' for the month of July 2022. **20**

- (1) Opening stock of WIP of Process-II is 700 units at ₹ 9,500.
- (2) Transfer from Process-I 20,300 units at ₹ 1,38,100
- (3) Transferred to Process-III 19,300 units
- (4) Closing stock of Process-II 1,000 units
- (5) Units scrapped during Process 700 units
- (6) Details of expenses of Process-II
 - (a) Material..... ₹ 76,560
 - (b) Labour ₹ 38,160
 - (c) Overhead ₹ 19,080

(7) Degree of Completion

Particulars	Opening Stock	Closing Stock	Scrap
Material	80%	70%	100%
Labour	60%	50%	60%
Overhead	60%	50%	60%

(8) The normal loss in the process was 5% and scrap was sold at ₹ 3 per unit.

With all the necessary calculations prepare:

- (a) Statement showing Equivalent Units
- (b) Statement showing Cost Per Unit
- (c) Statement showing Evaluation
- (d) Process-II Account.

- 3 XYZ Products Ltd. received an offer to supply 2,00,000 machine screws of the same size. For which company has existing capacity but requires capital investment of ₹ 75,000 and working capital to the extent of 25% of Total cost. Following are the estimated costs: **15**

- (1) Raw material 1,15,000 kg. at ₹ 4.50 per kg.
- (2) Labour hours for Direct Wages 18,000 hrs. out of which 2,000 hrs. are overtime, for which the wage rate is double the normal rate.
- (3) Direct wages per hr. is ₹ 5.
- (4) Factory overhead per hr. is ₹ 5.25.
- (5) Office overhead is ₹ 12,000.
- (6) Selling and Distribution expenses is ₹ 30,000.
- (7) Scrap of ₹ 3,000 remains at the end of the production process.

Prepare a Statement showing Cost and Sales value. Also calculate the selling price to be charged if expected Return on Investment is 25%.

OR

- 3 Sangram Ltd. presently operating its plant at 80% capacity to manufacture a product only to meet the demand of Vishram Ltd. **15**

Particulars	80% Capacity	90% Capacity	100% Capacity
	32,000 units	36,000 units	40,000 units
Variable Cost	1,60,000	1,80,000	2,00,000
Semi Variable Cost	80,000	85,000	90,000
Fixed Cost	1,60,000	1,60,000	1,60,000

Sangram Ltd. has also received an export order for the product equals to 20% of its present operation with ₹ 2,000 additional packaging charges. From the given details, determine the price of export order to give profit margin of 10% on export price.

- 4 Write short notes. (any three) **15**
- (1) Difference between Cost Audit and Management Audit
 - (2) Four pillars of Cost Management
 - (3) Labour and Material Productivity
 - (4) Productivity Auditing.